

Danuta Kierzkowska

PT TEPIS

Profesor Barbara Zofia Kielar – *in memoriam*

Pani Profesor odeszła niespodziewanie 15 czerwca 2021 roku, dwa dni przed dziewięćdziesiątą pierwszą rocznicą urodzin. Jej pogoda ducha nigdy nie pozwalała uważać się nad sobą, więc przyjaciele chętnie przyjmowali zawsze dobre wiadomości o Jej świetnym samopoczuciu. Niestety, okazało się, że wystarczyło jedno potknięcie się we własnym mieszkaniu, żeby znaleźć się na szpitalnym łóżku... Nie zdążyła się z nikim pożegnać.

Prof. dr hab. Barbara Zofia Kielar urodziła się 17 czerwca 1930 roku w Łodzi, w rodzinie Franciszka i Władysławy Kielarów, dbających o staranne wykształcenie dzieci. Córka Barbara ukończyła więc prywatne Liceum Fundacji Wandy z Posseltów Szachtmajerowej, udzielając się również w Związku Harcerstwa Polskiego. Studia wyższe ukończyła na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego (1948-1952) z dyplomem magistra filozofii w zakresie języka angielskiego oraz studiów pierwszego stopnia (1950-1953) na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego.

Po odbyciu stażu z nakazu pracy w Centralnym Zarządzie Radiostacji (1953-1958), potem w Ośrodku Informacyjno-Naukowym firmy Pfizer i w Przedsiębiorstwie Handlu Zagranicznego Polcomex (1958-1964), została zatrudniona jako sekretarz redakcji Wydawnictw Informacyjno-Katalogowych Polskiej Akademii Nauk (1964), skąd sama odeszła, znalazłszy zatrudnienie zgodne z jej wykształceniem i zainteresowaniami. Rozpoczynając nowy etap w swoim życiu, musiała się pogodzić z ponad dziesięcioletnim opóźnieniem w karierze naukowej, które jednak dość szybko nadrobiła.

Natychmiast po powstaniu pierwszej w Polsce szkoły kształcenia tłumaczy zatrudniła się jako lektor języka angielskiego w Wyższym Studium Języ-

ków Obcych (1964-1972), gdzie pracę doktorską pod kierunkiem Prof. Olgierda Wojtasiewicza obroniła w 1969 roku. Habilitowała się w 1976 roku na podstawie rozprawy pt. „Language of the Law in the Aspect of Translation”. W 1989 roku została profesorem nadzwyczajnym, a w 1993 profesorem zwyczajnym. Przedmiotem Jej prac była komunikacja językowa w tłumaczeniu prawniczym: ekwiwalencja przekładu, kryteria oceny jakości przekładu, granice przekładalności i profesjonalne kształcenie tłumaczy.

Prof. dr hab. Barbara Z. Kielar była pracownikiem Wydziału Lingwistyki Stosowanej i Filologii Wschodniosłowiańskich Uniwersytetu Warszawskiego (1972-2010): w Instytucie Lingwistyki Stosowanej (1972-2000), w Katedrze Języków Specjalistycznych (2000-2009) i w Instytucie Kulturologii i Lingwistyki Antropocentrycznej (2010).

Prof. Barbara Z. Kielar jest autorką ponad stu prac z zakresu lingwistyki, translatoryki oraz dydaktyki translacyjnej: 4 monografie i rozpraw, 5 podręczników i słowników, 60 artykułów, 28 recenzji książek naukowych głównie dotyczących teorii przekładu, opublikowanych m.in. w czasopismach: *Kwartalnik Neofilologiczny*, *Przegląd Glottodydaktyczny* oraz *Państwo i Prawo*. Pisała ekspertyzy i autoryzowane tłumaczenia. Sporządziła liczne opinie profesorskie i habilitacyjne oraz kilka ocen rozpraw doktorskich. Pod jej opieką prace magisterskie przygotowało ponad 200 studentów.

Na specjalną uwagę zasługują Jej monografie: *Angielskie ekwiwalenty polskiej terminologii z zakresu zagadnień prawno-ustrojowych w Polsce* (1969), *Angielskie ekwiwalenty polskich terminów prawno-ustrojowych* (1973), *Language of the Law in the Aspect of Translation* (1977) i *Tłumaczenie i koncepcje translatoryczne* (1988).

Cechą wyróżniającą naukowy dorobek Prof. Barbary Z. Kielar było nie tylko precyzyjne formułowanie teoretycznych zasad tłumaczenia, zwłaszcza tłumaczenia prawniczego (por. Kierzkowska 2002: 101-103), lecz przede wszystkim stworzenie na podstawie tych zasad modelowego zbioru angielskich ekwiwalentów polskich terminów prawno-ustrojowych wraz z obszernie opisaną metodologią jego tworzenia, co stanowiło cenną inspirację dla translatoryków (por. Kierzkowska 2020: 77). Jest to doskonałe świadectwo dbałości Pani Profesor o przydatność Jej wiedzy teoretycznej w praktyce tłumaczy.

Wszystkie publikacje Prof. Barbary Z. Kielar są dzisiaj dostępne wyłącznie w bibliotekach lub w antykwariatach. W kontekście przemijalności zmieniających się poglądów naukowych i częstego skazywania na niepamięć dorobku uczonych trzeba podkreślić jedną, najbardziej – jak się okazuje – trwałą pozycję w Jej dorobku. Prof. Barbara Z. Kielar, która zawsze chętnie udzielała się w przedsięwzięciach mających na celu pomoc tłumaczom praktykom przez

Prof. Barbara Z. Kielar jako gość honorowy jubileuszowego spotkania z Tepisjanami w 2014 r.

dwadzieścia lat – od 1994 do 2014 roku – była konsultantem naukowym specjalistycznego czasopisma *Lingua Legis* wydawanego pod auspicjami Polskiego Towarzystwa Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS (1994-2014) przez partnerskie Wydawnictwo Translegis, za co została nagrodzona tytułem Członka Honorowego PT TEPIS. Pod Jej czujnym okiem tłumacze-praktycy, jako autorzy artykułów o sztuce przekładu, uczyli się profesjonalnie opisywać i analizować swój warsztat pracy i występujące w nim zjawiska językowe. Obok nich na łamach *Lingua Legis* również wielu młodych pracowników naukowych Instytutu Lingwistyki Stosowanej UW miało szansę dzielić się swoją wiedzą translatorską. Szczególny szacunek dla Prof. Barbary Z. Kielar okazywany przez Tepisjan wynikał również stąd, że przez dwadzieścia lat szczylicili się czasopismem *Lingua Legis*, które było jedną z nielicznych w Europie tego typu periodycznych publikacji naukowych wydawanych przez organizacje zawodowe tłumaczy.

Co prawda dwadzieścia dwa numery *Lingua Legis* wydane pod okiem Pani Profesor w latach 1994-2014 są dziś dostępne tylko w bibliotekach i antykwariatach, ale z satysfakcją należy stwierdzić, że czasopismo to ciągle żyje, wydawane od 2015 roku przez Instytut Lingwistyki Stosowanej. Pani Profesor bacznie śledziła jego dynamiczny rozwój, cieszyła się z wysokiego poziomu zamieszczanych tu materiałów i z ambitnego zaangażowania obecnej Redaktor Naczelnej.

Wspominając, nie bez sentymentu, postać Pani Profesor, zacytuję słowa Jej najbliższego przez wiele lat współpracownika, Prof. dr hab. Franciszka Gruczy, pochodzące z tomu jubileuszowego pt. „Translatoryka. Koncepcje – modele

– analizy” (Uniwersytet Warszawski 2010) dedykowanego Pani Profesor z okazji osiemdziesiątej rocznicy urodzin:

Profesor Barbara Zofia Kielar to, w moim najgłębszym przekonaniu, nie tylko niezwykle sumienny uczony i nauczyciel akademicki, lecz również, a właściwie przede wszystkim, z gruntu przyzwoity i „do bólu” prostolinijny człowiek. Nigdy nie zauważyłem w Jej oku nawet źdźbła fałszu, ani nawet zalążka złej intencji. Bez wątpienia należy do osób, które albo mówią wprost, co myślą o kimś, albo milczą. (...) Nigdy nie zauważyłem, by podejmowała jakiegokolwiek celowe działania na szkodę kogokolwiek. Natomiast wiele razy byłem świadkiem Jej radości z powodu zasłużonych sukcesów Jej współpracowników, kolegów lub koleżanek. Zawsze starała się pomóc każdemu, kto Ją o pomoc prosił i na nią zasługiwał. Mówiąc krótko: Barbara Z. Kielar to człowiek skromny, przyjaźnie i życzliwie nastawiony do świata i ludzi.

Jako studentka i doktorantka Pani Profesor oraz osoba przez wiele lat z Nią współpracująca, mogę tylko potwierdzić przytoczone słowa. Muszę jednak od siebie dodać, że poza wrodzoną dobrocią i szlachetnymi cechami charakteru, osobiście najwyżej sobie cenię Jej niestrudzoną pracę na rzecz tłumaczy praktyków, którzy – przez wiele lat czerpiąc z pierwszej, pionierskiej i przez wiele lat jedynej powszechnie znanej metodologii tłumaczenia prawniczego – zachowają Ją we wdzięcznej pamięci.

Profesor Barbara Zofia Kielar przez ponad czterdzieści lat pracy naukowej w Uniwersytecie Warszawskim zapisała się w historii polskiej translatoryki, zyskując uznanie jako wybitna uczona i nestorka tłumaczenia prawniczego.